

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

LIKE – Living on the Karst Edge

Istarska županija nastavlja razvijati ideju **unaprijeđenja krškog područja Čićarije**, valorizacije prirodne vrijednosti tog područja, te stavljanje istih u funkciju općeg društvenog i gospodarskog razvoja.

Nakon uspješno realiziranih projekata **Underground istria** www.underground-istria.eu (2008), **Karst Underground protection - KUP**, <http://www.project-kup.org/> (2010 do 2012) i projekta **ŽIVO!** www.speleo-house.eu (2014 do 2016), prijavili smo novi projektni prijedlog naziva **LIKE - Living on the Karst Edge**, na otvoreni poziv Programa prekogranične suradnje sa Slovenijom za razdblje 2014 do 2020. godine.

Ukupan trošak projektnih aktivnosti (osigurano iz EU fondova 2008 do 2016): 1.347.027,68 €. Ukupan trošak aktivnosti IŽ i JU NH : 820.232,00 €

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

- Istarska županija: vodeći partner, UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša
- Trajanje projekta (30 mjeseci): Od 01/09/2017. do 29/02/2020
- Ukupna vrijednost projekta: 1.528.377,29 €
- Iznos osiguran za aktivnosti IŽ: 285.888,20 €
Iznos osiguran za aktivnosti JU NH: 163.419,09 €
Ukupno aktivnosti istarskih partnera:
449.307,29 €

Sova ušara (Bubo bubo)

PARTNERSKA STRUKTURA PROJEKTA

Vodeći partner:

1. Istarska županija

Projektni partneri:

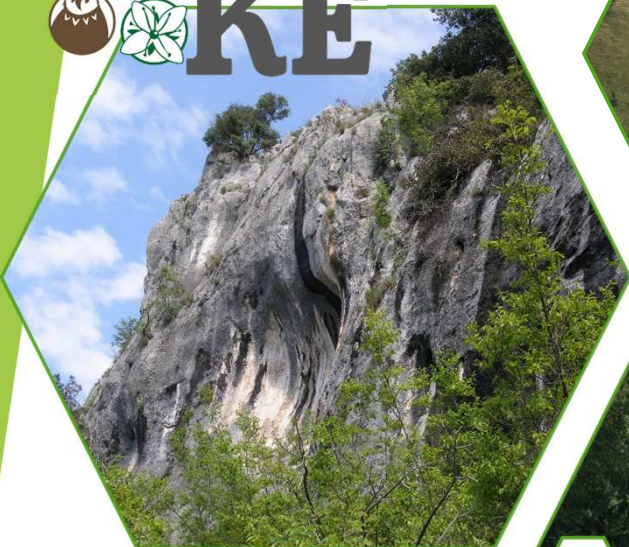
2. Zavod za zaštitu prirode Republike Slovenije,
3. Udruga za promatranje ptica BIOM iz Zagreba,
4. Udruga za promatranje ptica DOPPS iz Ljubljane,
5. Univerza na Primorskem iz Kopra,
6. Prirodoslovni muzej iz Rijeke,
7. JU Natura Histrica,
8. Općine Kopar,

SURADNIČKE INSTITUCIJE PROJEKTA:

9. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP),
10. Javna ustanova Park prirode Učka
11. Podeželska kmetijsko - turistična zadruga Bržanija

Tommasinijeva merinka (Moehringia tommasinii)

Polazišta

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Krški rub karakterizira niz strmih stijena i vapnenačkih padina na kojima je dugotrajna interakcija čovjeka i prirode proizvela osebujne ekološke, biološke, kulturne i estetske vrijednosti, gdje je održavanje tog odnosa nužno da bi se ove vrijednosti sačuvale.

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Polazišta

Projekt se oslanja na Program upravljanja N2000 područjem u Sloveniji 2014-2020 (dio koji se odnosi na krš). Takav dokument u Hrvatskoj nije donesen, a Slovenski primjer poslužiti će kao osnova za izradu smjernica za zajedničko upravljanje projektnim N2000 područjem krškog ruba.

Različiti stupanj spoznaja o razmatranim staništima i vrstama polazište je za aktivnost izrade prijedloga ili poboljšanja postojećih planova upravljanja u obje države na dobrobit cijelog prekograničnog područja.

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Projektni izazov je uspostava preduvjeta primjerne formalne zaštite budućeg regionalnog parka Čićarija, poboljšanje postojećih i razvoj zajedničkih planova upravljanja, izrada programa nadzora najznačajnijih staništa i vrsta prisutnih s obje strane granica, jačanje kvalitete i sadržaja ekološke tematike u odgojno-obrazovnim sustavima projektnog područja. ...

Cjelokupan cilj projekta je uspostava mehanizma upravljanja i učinkovit nadzor N2000 područja radi smanjenja pritiska na očuvanje bioraznolikosti.

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Projekt se fokusirao na dva stanišna tipa i pet vrsta prisutnih na projektom području, a sva staništa i vrste imaju zajedničku poveznicu u postojanju ugroza rekreativaca i ostalih oblika ljudskog djelovanja na stanje njihove očuvanosti, a u ponekim slučajevima i na opstojnost same vrste.

Vertikalne stijene

Suhi krški travnjaci

*Projektni
pristup*

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Vertikalne stijene

Pukotine stijena poseban su životni prostor, a u stijenama krškog ruba još specifičniji.

*Važni stanovnici vertikalnih stijena krškog ruba su i ptice. Vrste od posebnog interesa za zaštitu prirode su **sova ušara (Bubo bubo)**, sivi sokol (*Falco peregrinus*) i suri orao (*Aquila chrysaetos*), ali tu je prisutno još mnogo drugih vrsta ugroženih i rijetkih ptica koje su vezane na ta specifična staništa.*

*Tommasinijeva merinka (*Moehringia tommasinii*), endem i kvalifikacijska N2000 vrsta, uspijeva na **pet lokacija duž krškog ruba**. Generalno, ljudske aktivnosti ne ugrožavaju život u teško dostupnim pukotinama stijena, ali s razvojem sportskog penjanja u zadnjim desetljećima, na nekim područjima dolazi do očitog pada brojnosti merinke.*

*Projektni
pristup*

Interreg

**SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA**

Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Europska unija | Europski fond za regionalni razvoj

Suhi krški travnjaci

Usljed napuštanja košnje i ispaše, ovaj krajobraz ugrožava zaraštanje, koje fragmentacijom travnjake postupno mijenja u šumsku vegetaciju.

*Gubitak životnog prostora predstavlja stvaran ugroz opstanka brojnih travnjačkih vrsta, među kojima je **nerazgranjeni srpac (Serratula lycopifolia)**, cvijetnica koju zbog rijetkosti i ugroženosti u Europi štiti Direktiva o staništima EU.*

*Druga vrsta koja je ugrožena gubitkom travnjaka je **vrtna strnadica (Emberiza hortulana)**, ptica selica koja je ciljna vrsta očuvanja N2000 područja. S obje strane granice, populacije su u padu.*

Suhi krški travnjaci po EU mjerilima predstavljaju jedan od vrstama najbogatijih životnih prostora na kopnu i zato su sa stajališta zaštite prirode iznimno važni. S obzirom da ih stvara i održava čovjek, ovi su travnjaci i dio kulturne baštine.

*Projekt
pristup*

Interreg

**SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA**

Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Interreg

SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA

Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Rekreacija

Trenutni mehanizmi nisu dostatni za reguliranje nastalih „sukoba” lokalaca, penjača i zaštitara.

Penjanje je popularan sport u Sloveniji, a počinje poprimati i masovne razmjere u Hrvatskoj, što rezultira velikim pritiskom na zaštićena područja.

Penjači i drugi rekreativci ljubitelji su prirode i projektom je potrebno poticati njihove aktivnosti, ali ih uskladiti s mjerama zaštite.

Rekreacija

Interreg

SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA

Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

*Nastanak „dozvoljenih“ i „mirnih“
zona za penjanje,*

*Novi penjački pravci i
komunikacijske aktivnosti osigurati
će pozitivan učinak na N2000
projektno odredište.*

*Suradnja sa penjačima će biti jako
bitna za sprječavanje unosa i
širenja invazivnih vrsta u
stijenskim staništima.*

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Utjecaj rekreacije, „prijetnje”, mogućnosti ...

*Sve veći broj rekreativaca prisutnih na stanišnim tipovima suhih krških travnjaka uzrokuje **fragmentaciju staništa**, a izostanak ljudskih aktivnosti poput košnje i stočarstva na takvim staništima uzrokuje njihov nestanak i zarastanje.*

Cjelovit pristup koji uključuje i edukaciju novih stručnjaka za monitoring i zajednički nadzor relevantnih institucija s obje strane granice, osigurati će trajno povoljan status istraženih vrsta i staništa krških travnjaka

Za sakupljanje uzoraka i provođenje nadzora na nepristupačnim lokacijama vertikalnih stijena znanstvenici su „osuđeni“ na pomoć penjača. – građanska znanost

Rekreacija

Rezultati

„LIKE – Living on the Karst Edge”

- **Doprinos povoljnem stanju očuvanosti istočnih submediteranskih suhih travnjaka, te ugroženih vrsta na tom stanišnom tipu;**

Prekogranični planovi upravljanja za vrste *Serratula lycopifolia*, te *Emberiza hortulana*. Brojna ciljana istraživanja, procjene, te izrađeni prijedlozi poboljšanja trenutnih mehanizama zaštite, te zajednički rad stručnjaka obje države.

- **Doprinos povoljnem stanju očuvanosti N2000 vrsta stanišnog tipa karbonatnih stijena s hazmofitskom vegetacijom;**

Prekogranični plan upravljanja za endemsku vrstu *Moehringia tommasinii*. Projekt će iskoristiti prisutnost penjača na staništima na način da će ih uključiti u sustav monitoringa i brojnim akcijama osvijestiti o vrijednosti staništa i potrebi njihove zaštite.

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Rezultati

„*LIKE – Living on the Karst Edge*”

- **Rekreativne aktivnosti na ovim staništima nepovoljno utječu i na ptice Sva ušara, Sivi sokol, te Suri orao;**

Iskustva Slovenije u nacionalnom monitoringu ptica te razvijenost mreže volontera prenijet će se na Hrvatsku.
- **Stvoreni adekvatni uvjeta za penjački turizam u Ospu uz primjenu mjera zaštite i rješavanje problema između stanovništva i rekreativaca;**
- **Osigurat će se povezanost talijanske i creske populacije bjeloglavog supa;**
- **Neutralizacija pritiska rekreacije na zaštićena N2000 staništa i vrste krškog ruba;**

Projekt analizira pritiske svih oblika rekreacije, ujednačuje stupanj formalne zaštite u obje države, te izrađuje smjernice za zajedničko upravljanje.

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Rezultati

„LIKE – Living on the Karst Edge”

Značajna je i uloga u jačanju kapaciteta odgojno-obrazovne vertikale čime se osigurava veća osviještenost ciljnih skupina, podizanje kvalitete edukativnih sadržaja i kapaciteta stručnjaka za prijenos znanja o značaju biološke raznolikosti i dobrobitima usluga ekosustava.